مقایسه تحول توانمندی‌منشی نوجوانان تیزهوش و عادی شهر اصفهان

الهه عنایتی[۱]، احمد عابدی[۲]، امیر قمرانی[۳]، سالار فرامرزی[۴]

تاریخ دریافت : ۱۴۰۳/۰۳/۲۰ تجدید نظر :۱۴۰۴/۰۳/۱۸
پذیرش نهایی : ۱۴۰۴/۰۳/۱۹

چکیده

هدف: در روان‌شناسی سن و جنسیت عوامل حیاتی به شمار می‌آیند که بر شناخت، ذهن و ویژگی‌های روان‌شناختی دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد. در زمینه بررسی تحول ویژگی‌های شناختی و روان‌شناختی در دانش‌آموزان پژوهش‌های اندکی انجام شده است. ازاین‌رو، هدف مطالعه حاضر مقایسه تحول توانمندی‌منشی نوجوانان تیزهوش و عادی شهر اصفهان بود. **روش**: روش پژوهش علی- مقایسه‌ای بود و جامعه آماری پژوهش را تمامی نوجوانان عادی و تیزهوش تشکیل دادند که به شیوه تصادفی خوشه ای ۳۲۰ نفر (۱۶۰ نوجوان تیزهوش و ۱۶۰ نوجوان عادی) انتخاب شدند. برای گردآوری داده‌ها از پرسشنامه توانمندی‌منشی پارک و پیترسون (۲۰۰۶) استفاده شد. فرضیه‌های پژوهش با استفاده تحلیل واریانس دوراهه و همبستگی تجزیه‌وتحلیل شدند. **یافته‌ها**: نتایج نشان داد بین سیر تحول توانمندی‌منشی دانش‌آموزان تیزهوش و عادی تفاوت معنی‌دار وجود ندارد. ولی تأثیر مقطع تحصیلی در دو گروه دانش‌آموزان تیزهوش و عادی معنی‌دار بود (p=۰/۰۰۱) همچنین تأثیر نوع مدرسه هم معنی-دار بود (p=۰/۰۰۱)؛ یعنی توانمندی‌منشی در دو گروه دانش‌آموزان عادی و تیزهوش تفاوت معنی‌داری داشت. **نتیجه‌گیری**: نتایج میانگین‌ها نشان داد که سیر تحول توانمندی‌منشی در هر دو گروه دانش‌آموزان صعودی بود؛ یعنی در هر دو گروه با افزایش پایه تحصیلی، توانمندی‌منشی هم افزایش پیدا کرد ولی تفاوتی بین سیر تحول آنها وجود نداشت.

واژه‌های کلیدی: *تحول، توانمندی‌منشی، نوجوانان تیزهوش، نوجوانان عادی.*

۱- دانشجوی دکتری روان‌شناسی، گروه روان‌شناسی کودکان با نیازهای خاص، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، دانشگاه اصفهان
۲- استاد، گروه روان‌شناسی کودکان با نیازهای خاص، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، دانشگاه اصفهان
۳- دانشیار روان‌شناسی، گروه روان‌شناسی کودکان با نیازهای خاص، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، دانشگاه اصفهان
۴- استاد، گروه روان‌شناسی کودکان با نیازهای خاص، دانشکده علوم تربیتی، دانشگاه اصفهان، دانشگاه اصفهان

Comparison of the Development of Moral Competence in Gifted and Normal Adolescents in Isfahan City

Elaheh Enayati[1], Ahmad Abedi[2], Amir Qomrani[3], Salar Faramarzi[4]

Received: 2024/6/9 Revised: 2025/6/8
Accepted: 2025/6/9

Abstract

Objective: In psychology, age and gender are critical factors influencing cognition, mentality, and psychological characteristics in students. Limited research has so far been conducted on the development of cognitive and psychological traits in students. Therefore, this study aimed to compare the developmental trajectory of character strengths in gifted and typical adolescents in Isfahan.**Methods:** This causal-comparative study included all typical and gifted adolescents as the statistical population. A total of 320 participants (160 gifted and 160 typical adolescents) were selected through cluster random sampling. Data were collected using the Character Strengths Questionnaire (Park & Peterson, 2006). Research hypotheses were analyzed using two-way ANOVA and correlation tests. **Results:** The findings revealed no significant difference in the developmental progression of character strengths between the gifted and typical students. However, the effect of grade level was significant in both groups (p = 0.001), as was the effect of school type (p = 0.001), indicating a significant difference in character strengths between gifted and typical students. **Conclusion:** Mean comparisons showed an upward developmental trend in character strengths for both groups, meaning that character strengths increased with higher grade levels. However, no significant difference was observed in the developmental trajectory between the two groups.

Keywords: *Development, Character strengths, Gifted adolescents, Typical adolescents*

1 -PhD Student in Psychology, Department of Psychology of Children with Special Needs, Faculty of Educational Sciences, University of Isfahan, University of Isfahan
2 -Professor, Department of Psychology of Children with Special Needs, Faculty of Educational Sciences, University of Isfahan, University of Isfahan
3- Associate Professor of Psychology, Department of Psychology of Children with Special Needs, Faculty of Educational Sciences, University of Isfahan, University of Isfahan
4- Professor, Department of Psychology of Children with Special Needs, Faculty of Educational Sciences, University of Isfahan, University of Isfahan

مقدمه

مدرسه، محیطی برای یادگیری و تربیت است و بخش مهمی از زندگی دانش‌آموزان در آنجا سپری می‌شود (فورد[1]، ۲۰۲۱). مدرسه نه‌تنها یک فضای زندگی، بلکه یک جزء مهم از زندگی برای آنهاست (گومز و همکاران[2]، ۲۰۲۲). در طی این دوره، آنها با دیگر دانش‌آموزان، معلمان، مدیران و کارکنان مدرسه تعامل دارند و تجربه‌هایی را کسب می‌کنند. آنچه از این تجربه‌ها به دست می‌آورند، زندگی تحصیلی آینده آنها را تحت تأثیر قرار می‌دهد، چنان‌که ممکن است براساس تجربه مدرسه تصمیم بگیرند که تحصیل خود را ادامه دهند یا ترک تحصیل کنند (ماله میر و همکاران، ۲۰۲۱). کیفیت زندگی در مدرسه بحث مهمی از کیفیت کلی زندگی است که یک دانش‌آموز تجربه می‌کند (قوترا[3] و همکاران، ۲۰۱۶). ازاین‌رو، جامعه و به‌ویژه نظام آموزشی نگران سرنوشت، رشد، پیشرفت و جایگاه افراد در جامعه است و انتظار می‌رود که افراد در جنبه‌های مختلف مانند جنبه‌های شناختی، هیجانی و رفتاری ارتقا پیدا کنند (گراوند و همکاران، ۱۴۰۰). به همین دلیل مدارس به‌طور فزاینده‌ای از مقیاس‌های مختلفی استفاده می‌کنند تا استعدادهای متفاوتی را ارزیابی کرده و به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان توجه کنند (هال و کلی[4]، ۲۰۲۱). همچنین در ساختار آموزش بسیاری کشورها ازجمله ایران، دانش‌آموزان تیزهوش از راه آزمون‌های مختلف شناسایی می‌شوند و آموزش ویژه برای آنها برنامه‌ریزی شده است (سهرابی و همکاران، ۱۴۰۰).

بررسی ویژگی‌های روان‌شناختی، شناختی، شخصیتی و ارتباطی نوجوانانی که از استعداد و هوش برجسته‌تری نسبت به دیگران برخوردارند، امروزه یکی از حوزه‌های موردعلاقه روانشناس تربیتی و متخصصان تعلیم‌وتربیت است. دانش‌آموزان با استعداد تحصیلی به‌طور معمول به‌عنوان دانش‌آموزانی توصیف می‌شوند که نمره هوش آنها به‌طور چشمگیری در آزمون‌های هوشی بالاتر از حد متوسط است. اصطلاح تیزهوش به یک گروه ناهمگن از افرادی که ویژگی چون، توانایی شناختی بالاتر از حد متوسط، مسئولیت‌پذیری بالا و خلاقیت بالا دارند، توصیف می‌شود (گارسیا- مویا[5]، ۲۰۲۴).

شناسایی تفاوت‌های روان‌شناختی بین دانش‌آموزان تیزهوش و عادی و درنظرگرفتن آنها در برنامه‌های آموزش‌وپرورش می‌تواند به رشد و پیشرفت بیشتر در بین این دو نوع دانش‌آموز منجر شود (چهره برقی و نریمانی، ۲۰۱۷).

موفقیت تحصیلی نوجوانان نه‌تنها به‌وسیله توانایی‌های شناختی و دانش محتوایی آنها، بلکه به‌وسیله عوامل غیرشناختی مانند اعتقادها، نگرش‌ها و ارزش‌های آنها نیز تحت تأثیر قرار می‌گیرد. یک عوامل غیرشناختی تأثیرگذار توانمندی‌منشی[6] نوجوانان است که در گروه نوجوانان تیزهوش و عادی می‌تواند متفاوت باشد.

فضیلت[7] اکتساب ارزش‌های انسانی و منشی والا است که افراد را برای رسیدن به زندگی خوب توانا می‌سازد. این امکان را به افراد می‌دهد تا با تلاشی مداوم به جامعه و منش خوب دست پیدا کنند (گروسن، مازوتیس و سیجس[8]، ۲۰۱۳). منش[9] به‌عنوان ویژگی‌های مثبت و ارزشمند شخصیت تعریف می‌شود و یکی از پایه‌های اصلی حوزه جدید و مرکزی برای درک زندگی خوب روان‌شناختی است (پارک، بارتون و پیلای[10]، ۲۰۱۷). عاملی که مانع تلاش برای توسعهٔ پژوهش‌ها در حوزهٔ تحول منش نوجوانان می‌شود، وجودنداشتن نظریهٔ منسجم درباره مؤلفه‌های کلیدی ساختارمنش است. از این‌رو، مهم‌ترین کمک روان‌شناسی مثبت توسط پیترسون و سلیگمن (۲۰۰۴) توسعهٔ الگوی ساختاری‌منش و معرفی طبقه‌بندی ارزش‌ها در عمل[11]، توانمندی‌ها و فضایل است.

پیترسون و سلیگمن در سال ۲۰۰۴، منش خوب را در ۶ فضیلت جهانی و ۲۴ توانمندی ارائه دادند. فضایل دربرگیرنده خرد[12]، شجاعت[13]، انسانیت[14]،

عدالت[15]، اعتدال[16] و تعالی[17] است. خرد شامل خلاقیت، کنجکاوی، عشق به یادگیری، ژرف‌نگری و آزاداندیشی، شجاعت شامل شهامت، پشتکار، یکپارچگی و سرزندگی، انسانیت شامل عشق، مهربانی و هوش اجتماعی، عدالت شامل کار گروهی، عدل و انصاف و رهبری، اعتدال شامل بخشش، فروتنی و تواضع، دوراندیشی و خودتنظیمی و تعالی شامل ستایش زیبایی، کمال و معنویت است. توانمندی‌ها مسیر رسیدن به فضیلت است که زندگی، قدردانی، امید و شوخ‌طبعی خوب را ممکن می‌سازد (خسروجردی و همکاران، ۱۳۹۹).

پارک و همکاران (۲۰۱۷) اشاره می‌کنند که توانمندی‌های منشی قابلیت رشد و تکامل را دارند. به‌عبارت‌دیگر، این توانمندی‌ها در پاسخ به رخدادهایی خاص و یا به‌واسطه بلوغ تغییر پیدا می‌کنند. تعریف عملیاتی توانمندی‌منشی، نمره‌ای است که نوجوانان از پرسشنامه توانمندی پارک و پیترسون (۲۰۰۶) به دست می‌آورند. افزون‌بر این، توانمندی‌های منشی با جنبه‌های مهم زندگی سالم و شکوفا ارتباط دارند (پیترسون و پارک، ۲۰۰۹). در مورد بزرگسالان، پارک، پیترسون و سلیگمن (۲۰۰۴) دریافتند که چندین توانمندی (عشق، قدردانی، امید، کنجکاوی و اشتیاق) رابطه معنی‌داری با رضایت از زندگی، شادی و بهزیستی روان‌شناسی دارند. در مورد نوجوانان نیز عشق، قدردانی، امید و اشتیاق عوامل پیش‌بینی‌کننده رضایت از زندگی بودند. به اعتقاد پارک و پیترسون (۲۰۰۶)، توانمندی‌های منشی با کاهش آسیب‌شناسی روانی نوجوانان نیز ارتباط دارد.

تاکنون پژوهش‌های زیادی در زمینه مقایسه متغیرهای روان‌شناختی بین دانش‌آموزان تیزهوش و عادی انجام شده است. عبدالله عباسی و همکاران (۲۰۲۳) به مقایسه خودکارآمدی دانش‌آموزان تیزهش و عادی پرداختند. حجتی و برادران (۱۴۰۲) در پژوهش به مقایسه ابعاد سرشت و منش، نظم‌جویی شناختی هیجان و سبک فرزندپروری در نوجوانان تیزهوش و عادی پرداختند. شعبانی و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهشی نشان دادند که بین دانش‌آموزان سرآمد و عادی در باورهای فراشناخت، راهبردهای مهار فکر و سبک‌های اسنادی تفاوت معنی‌داری وجود دارد. شیرخانی و همکاران (۱۳۹۴) به مقایسه مهارت‌های اجتماعی دانش‌آموزان تیزهوش و عادی پرداختند و صفاری‌تبار و همکاران (۱۳۹۲) به مقایسه خودکارآمدی عامل‌های شخصیت در دانش‌آموزان تیزهوش و عادی پرداختند.

بیشتر نظریه‌های رشد به‌صورت اختصاصی مربوط به رشد کودکان و فهم عمیق از تغییرات در رفتار و تجربه‌های کودکان و نوجوانان در سنین مختلف هستند (شارما، ۲۰۲۳). در روان‌شناسی سن و جنسیت، عوامل حیاتی به شمار می‌آیند که بر شناخت، ذهن و ویژگی‌های روان‌شناختی دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارند. در زمینه بررسی تحول ویژگی‌های شناختی و روان‌شناختی در دانش‌آموزان، پژوهش‌های اندکی انجام شده است. تالیشگان و تان[18] (۲۰۲۳) به بررسی رابطه بین راهبردهای گروه همگن با ویژگی‌های تحصیلی و اجتماعی دانش‌آموزان تیزهوش پرداختند. تسای[19] (۲۰۲۳) به مقایسه کمال‌گرایی، ذهنیت‌شناختی، تفکر سازنده و هوش هیجانی در دانش‌آموزان تیزهوش برمبنای پایه تحصیلی پرداخت و به این نتیجه دست پیدا کرد که با افزایش سن کمال‌گرایی، تفکر سازنده و هوش هیجانی در دانش‌آموزان افزایش پیدا می‌کند. براون، بلانچارد و مک‌گراس[20] (۲۰۲۰) در پژوهشی مقطعی به بررسی تفاوت در تکامل ۲۴ توانمندی‌منشی ذکرشده در چارچوب ارزش‌ها در عمل پرداختند. به‌این‌منظور، نوجوانان بین سن ۱۰ تا ۱۷ سال انتخاب شدند. نتایج نشان داد که نوجوانان با سن بالاتر، نمره‌های پایین‌تری از نوجوانان کم سن و سال‌تر در بسیاری از توانمندی‌ها کسب کردند و نتایج با درنظرگرفتن جنسیت به‌عنوان عامل میانجی نشان داد که دختران به‌طور متوسط نمره‌های بالاتری در اغلب توانمندی‌ها

کسب کردند، اما نمره‌های آنها با بالاتررفتن سن آنها کاهش پیدا کرد.

اهمیت موضوعی پژوهش در دو بخش بررسی می‌شود. بخش اول بحث نوجوانی و تحول ویژگی‌های روان‌شناختی در نوجوان است. دانش‌آموزان و نوجوانان تیزهوش از آینده‌سازان کشور به شمار می‌آیند که لازم است پژوهش‌های گسترده‌ای روی آنان انجام شود. نوجوانی دوره‌ای تحولی بین کودکی و بزرگسالی است که با تغییرات عمده جسمانی روان‌شناختی و اجتماعی که نیاز به انطباق دارند، مشخص می‌شود (دونالدسون[۲۱] و همکاران، ۲۰۱۴). نوجوانی یک دوره مهم رشدی است که با مشکلات شدید سازگاری مشخص می‌شود. دختران نوجوان سازگاری هیجانی کمتری نسبت به پسران نشان می‌دهند و اضطراب و افسردگی بیشتری را تجربه می‌کنند. یکی از مؤلفه‌های مهم برای بهبود مشکلات روان‌شناختی این نوجوانان تیزهوش، توانمندی‌منشی است. توانمندی‌های منشی، یکی از موضوعات مهم در مسیر رشد و تحول نوجوانان است. براساس پژوهش‌های مختلف در این حوزه، توانمندی‌های منشی با بسیاری از شاخص‌های سلامت و آسیب روانی در نوجوانان ارتباط دارد. درواقع، بین کمتربودن توانمندی‌های منشی و بیشتربودن مشکلات روانی و رفتاری در نوجوان همبستگی وجود دارد. توانمندی‌های منشی یکی از عوامل محافظتی در رشد و تحول نوجوانان به شمار می‌رود. بنابراین انجام هر گونه پژوهش در رابطه با توانمندی‌های منشی که به فهم بهتر این عامل مهم در مسیر رشد کودکان و نوجوانان کمک می‌کند، حائز اهمیت است (دوان[۲۲]، ۲۰۱۶).

از آن‌جایی‌که تاکنون پژوهشی در زمینه بررسی سیر تحول ویژگی‌های روان‌شناختی به‌خصوص توانمندی‌منشی در دانش‌آموزان تیزهوش و عادی انجام نشده است و با توجه به اهمیت موضوعی پژوهش، هدف پژوهش حاضر مقایسه سیر تحول توانمندی‌منشی دانش‌آموزان تیزهوش و عادی است.

روش پژوهش

این پژوهش براساس هدف، از نوع کاربردی و از نظر شیوه گردآوری چون هدف مقایسه تحول توانمندی‌منشی نوجوانان تیزهوش و عادی است که از روش علی- مقایسه‌ای استفاده شد. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی نوجوانان گروه سنی ۱۰ تا ۱۸ سال تیزهوش و عادی شهر اصفهان در نیمسال اول سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ است. برای انتخاب آزمودنی‌ها نخست با استفاده از روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای از بین نواحی شش‌گانه آموزش‌وپرورش شهر اصفهان، چهار ناحیه انتخاب شد و سپس در هر ناحیه از هر دوره تحصیلی دو مدرسه با دانش‌آموزان عادی (یک پسرانه و یک دخترانه) و دو مدرسه با دانش‌آموزان تیزهوش (یک پسرانه و یک دخترانه) انتخاب شدند. پس از آن در هر پایه برای دختر و پسر عادی و تیزهوش پرسشنامه‌ها تکمیل شد. در پایان از بین تعداد ۵۱۲ پرسشنامه تکمیل‌شده، تعداد ۳۲۰ پرسشنامه صحیح و به‌صورت خوشه‌ای برای هر پایه دختر و پسر عادی و تیزهوش، هرکدام ۱۰ مورد انتخاب شد. ملاک‌های ورود به پژوهش رضایت آگاهانه دو گروه دانش‌آموزان برای ورود به پژوهش، رده سنی بین ۱۰ تا ۱۸ سال و داشتن ضریب هوشی بالاتر از ۱۱۰ برای گروه تیزهوش و ملاک‌های خروج از پژوهش شامل همکاری‌نکردن تا انتهای پژوهش و داشتن اختلال روان‌شناختی بود.

ابزار استفاده‌شده، پرسشنامه توانمندی‌منشی نوجوانان بود. پارک و پیترسون (۲۰۰۶) پرسشنامه‌ای در مورد توانمندی‌ها و فضایل افراد نوجوان متناسب با این گروه سنی طراحی کردند که نشان‌دهنده ۲۴ توانمندی و شش فضیلت باشد. افزون‌بر این موقعیت‌های مهم را (مانند خانواده، مدرسه و دوستان) برای کودک و نوجوانان در عبارت‌ها مدنظر قرار دادند. این پرسشنامه ۱۹۸ پرسشی با ۷-۸ پرسش برای هریک از توانمندی‌ها است و به‌صورت چندگزینه‌ای از خیلی شبیه من (۵) است تا اصلاً شبیه من نیست (۱) طراحی شده است که منجر به ایجاد مقیاس ارزش‌ها در عمل برای نوجوانان[۲۳] می‌شود. نسخهٔ اولیه

توانمندی‌ها و فضایل نوجوانان پرسشنامهٔ خودگزارشی ۲۴ ماده‌ای برای سنجش ۲۴ توانمندی برای نوجوانان ۷-۱۷ سال بود (راج، وبر، پارک و پیترسون، ۲۰۱۴). فرم ۹۶ پرسشی فرم خلاصه‌شده ۱۹۸ پرسشی و برای کودکان ۸-۱۸ سال استفاده می‌شود.

پارک و پیترسون (۲۰۰۶) همسانی درونی ۲۴ توانمندی را در نمونه‌های مختلف در آمریکا بیشتر از ۰/۷۰ و در بازآزمایی ۶ ماهه دامنه بین ۰/۴۶ برای کار گروهی و معنویت ۰/۷۱ و میانگین آنها را ۰/۵۸ گزارش کردند. خسروجردی و همکاران (۱۳۹۹) آلفای کرونباخ برای توانمندی خرد ۰/۹۷، شجاعت ۰/۹۲، انسانیت ۰/۸۳، عدالت ۰/۸۶، اعتدال ۰/۷۹ و تعالی ۰/۹۳ می‌باشد.

به‌منظور بررسی وضعیت توانمندی‌منشی دانش‌آموزان عادی و تیزهوش شهر اصفهان، در پرسشنامه استانداری تعداد شش فضیلت خرد و دانش، تعالی، عدالت، اعتدال، انسانیت و شجاعت به‌صورت چندگزینه‌ای از خیلی شبیه من (۵) تا اصلاً شبیه من نیست (۱)، سنجش شد. سپس نمره‌های مربوط به فضیلت‌ها از راه عملگر جمع و با هم ترکیب شدند. نمره هر فضیلت محاسبه شد و پس از آن نمره‌های شش فضیلت هم با هم ترکیب شدند و نمره توانمندی‌منشی دانش‌آموز به دست آمد. در جدول ۱ میانگین و انحراف معیار نمره‌های توانمندی‌منشی دانش‌آموزان عادی و تیزهوش براساس پایه تحصیلی آورده شده است.

یافته‌ها

جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد نمره‌های توانمندی‌منشی در بین دانش‌آموزان تیزهوش و عادی در پایه‌های تحصیلی مختلف

نوع مدرسه	پایه تحصیلی دانش‌آموز	میانگین	انحراف معیار	تعداد
عادی	پنجم	۳۰۷,۹۵	۱۵,۴۶	۲۰
	ششم	۳۱۶,۹۵	۱۲,۶۳	۲۰
	هفتم	۳۱۷,۲	۱۶,۸۹	۲۰
	هشتم	۳۳۱,۲۵	۱۶,۴۷	۲۰
	نهم	۳۲۷,۳۵	۱۵,۹	۲۰
	دهم	۳۲۸,۱۵	۱۶,۳۱۸	۲۰
	یازدهم	۳۲۵,۲۵	۱۷,۵۴	۲۰
	دوازدهم	۳۲۶,۵	۱۶,۹۸	۲۰
	میانگین	۳۲۲,۵۸	۲۲,۶۴	۱۶۰
تیزهوش	پنجم	۳۱۵,۲۵	۱۴,۹۲	۲۰
	ششم	۳۱۹,۵	۱۰,۱۵	۲۰
	هفتم	۳۲۰,۵	۱۵,۸	۲۰
	هشتم	۳۳۲,۲۵	۱۵,۹۶	۲۰
	نهم	۳۳۱,۶۵	۱۶,۰۰۸	۲۰
	دهم	۳۳	۲۵۱۷,۰۲۳.	۲۰
	یازدهم	۳۲۹,۵	۱۷,۰۵	۲۰
	دوازدهم	۳۳۱,۶۵	۱۶,۹۵	۲۰
	میانگین	۳۲۶,۳۲	۲۲,۰۷۵	۱۶۰
جمع	پنجم	۳۱۱,۶	۱۵,۳۵	۴۰
	ششم	۳۱۸,۲۳	۱۱,۹۳	۴۰
	هفتم	۳۱۸,۸۵	۱۶,۵	۴۰
	هشتم	۳۳۱,۷۵	۱۶,۵۶	۴۰
	نهم	۳۲۹,۵	۱۶,۱	۴۰
	دهم	۳۲۹,۲	۱۶,۷۲	۴۰
	یازدهم	۳۲۷,۳۸	۱۷,۳۹	۴۰
	دوازدهم	۳۲۹,۰۸	۱۷,۰۱۵	۴۰
	میانگین	۳۲۴,۴۵	۲۲,۵۸	۳۲۰

به‌منظور بررسی تحول یا روند تغییرات توانمندی‌منشی دانش‌آموزان تیزهوش و عادی براساس پایه تحصیلی از آزمون تحلیل واریانس دوراهه استفاده شد. پیش‌فرض انجام این آزمون برابری واریانس‌ها در دو گروه است که با استفاده از آزمون لون انجام شد.

جدول ۲ آزمون لون برای بررسی برابری واریانس‌ها

		آماره لون	درجه آزادی	درجه آزادی ۲	سطح معنی‌داری
توانمندی‌منشی دانش‌آموز	برمبنای میانگین	۰,۶۱	۱۵	۳۰۴	۰,۸۶۶
	برمبنای میانه	۰,۵۴۹	۱۵	۳۰۴	۰,۹۱۱
	برمبنای میانه با توجه به درجه آزادی	۰,۵۴۹	۱۵	۲۸۶,۶۹۷	۰,۹۱۱
	براساس میانگین مختصر	۰,۶۱۶	۱۵	۳۰۴	۰,۸۶۱

نتایج حاصل از جدول ۲ براساس آزمون لون برای برابری واریانس‌ها نشان می‌دهد که با توجه به سطح معنی‌داری بالاتر از ۰/۰۵، واریانس‌ها در دو گروه تیزهوش و عادی با یکدیگر برابر است. بنابراین انجام آزمون تحلیل واریانس دوراهه مجاز است.

جدول ۳ آزمون تحلیل واریانس دوراهه

منبع	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معنی‌داری
مدل	۳۶۰۵۶۴۶۱,۱۵	۱۶	۲۲۵۳۵۲۸	۳۹۵۷	۰,۰۰
نوع مدرسه	۳۶۲۴,۷۷	۱	۷۷..۳۶۲۴	۱۴,۴۰۸	۰,۰۰
پایه تحصیلی دانش‌آموز	۸۲۴۷۶,۹۸	۷	۱۱۷۸۲,۴	۴۶,۸۳۳	۰,۰۰
نوع مدرسه * پایه تحصیلی دانش‌آموز	۴۵,۷۴۷	۷	۶,۵۳۵	۰,۰۲۶	۱
میزان خطا	۷۶۴۸۱,۸	۳۰۴	۲۵۱,۵۸۵	-	-
جمع	۳۶۱۳۲۹۴۳	۳۲۰	-	-	-

جدول ۳ نتایج تحلیل واریانس برای بررسی تفاوت تحول توانمندی‌منشی دانش‌آموزان تیزهوش و عادی است. همان‌طور که ملاحظه می‌شود، تأثیر مقطع تحصیلی در دو گروه معنی‌دار است (p=۰/۰۰۱)؛ یعنی در هر دو گروه با افزایش پایه تحصیلی، توانمندی‌منشی هم افزایش پیدا می‌کند. همچنین تأثیر نوع مدرسه در توانمندی‌منشی دانش‌آموزان هم معنی‌دار است (p=۰/۰۰۱)؛ یعنی توانمندی‌منشی در دو گروه عادی و تیزهوش تفاوت معنی‌داری دارد. ولی تأثیر متقابل پایه تحصیلی و نوع مدرسه معنی‌دار نیست (p=۱)، یعنی سیر تحول توانمندی‌منشی در هر دو نوع مدرسه یکسان است. نمودار ۱ روند تحول توانمندی‌منشی دو گروه را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشاهده می‌شود در هر دو گروه، سیر تحول صعودی است و تفاوتی بین سیر تحول آنها وجود ندارد، به‌این‌ترتیب که شیب خط روند در هر دو گروه بسیار به هم نزدیک است (۲,۳ برای دانش‌آموزان تیزهوش و ۲,۳۸ برای دانش‌آموزان عادی). درنتیجه فرضیه صفر تأیید شده و فرض پژوهش رد می‌شود و بین تحول توانمندی‌منشی دانش‌آموزان تیزهوش و عادی تفاوت معنی‌داری وجود ندارد.

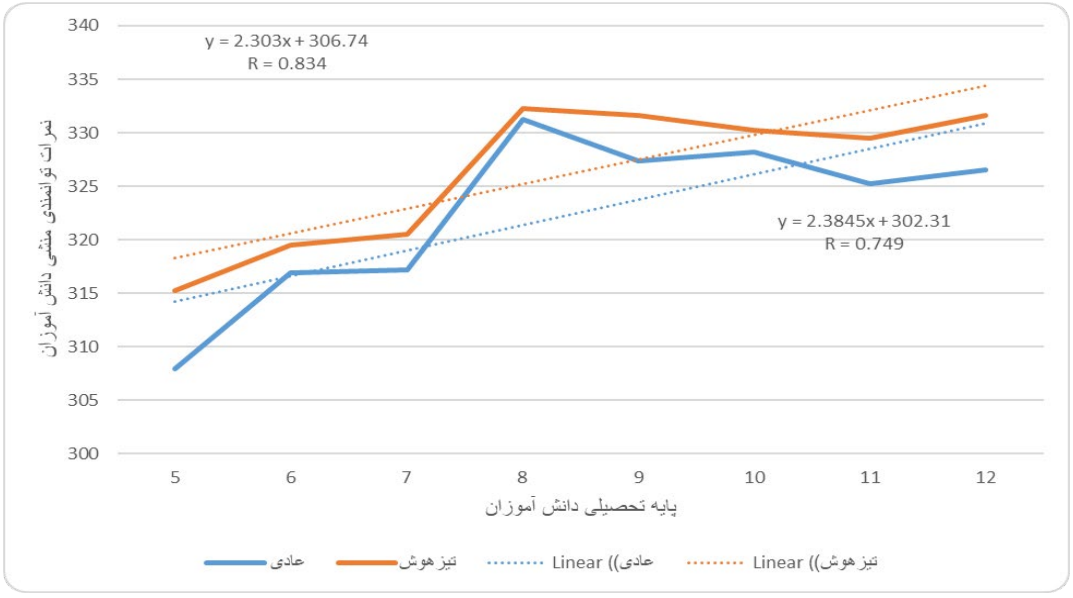

نمودار ۱ خط روند تحول نمره‌های توانمندی‌منشی دانش‌آموزان عادی و تیزهوش براساس پایه تحصیلی

نمودار ۲ خط روند شش فضیلت را در دانش‌آموزان تیزهوش و عادی نسبت به پایه تحصیلی نشان می‌دهد. بررسی خط روند فضیلت‌های خرد و دانش، شجاعت، اعتدال و تعالی نسبت به پایه تحصیلی در هر دو گروه عادی و تیزهوش روند افزایشی معنی‌دار را نشان می‌دهد. به‌این‌ترتیب که با افزایش پایه تحصیلی، فضیلت‌ها نیز افزایش پیدا می‌کند. آنگونه که مشاهده می‌شود نمره دانش‌آموزان تیزهوش در فضیلت خرد و دانش از دانش‌آموزان عادی بیشتر است. براساس شیب خط خرد و دانش روند میزان این افزایش در دانش‌آموزان تیزهوش بیشتر از دانش‌آموزان عادی است. در نمره شجاعت، نمره دانش‌آموزان عادی از تیزهوش بیشتر است. همچنین میزان افزایش نمره هم براساس پایه تحصیلی در دانش‌آموزان عادی از تیزهوش بیشتر است و در نمره تعالی و اعتدال، شیب روند افزایشی در دانش‌آموزان تیزهوش و عادی یکسان است. همچنین میانگین نمره‌های هر دو بسیار به هم نزدیک است. بررسی روند فضیلت انسانیت براساس پایه تحصیلی، هیچ روند معنی‌داری را نشان نمی‌دهد. اما درمجموع در این فضیلت، نمره دانش‌آموزان عادی از دانش‌آموزان تیزهوش بالاتر است. بررسی روند عدالت در هر دو گروه روند کاهشی معنی‌دار نشان می‌دهد؛ یعنی با افزایش پایه تحصیلی عدالت در هر دو گروه تیزهوش و عادی کاهش پیدا می‌کند. البته نمره این فضیلت در دانش‌آموزان تیزهوش از عادی بیشتر است.

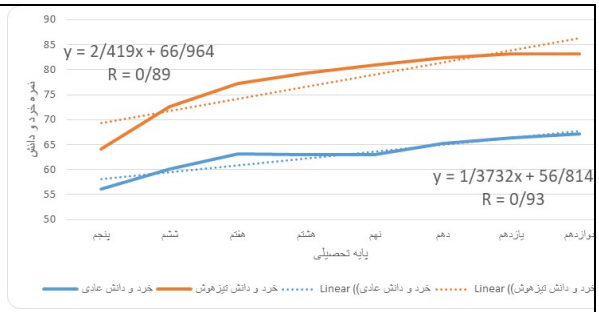

خط روند تحول نمره‌های خرد و دانش در دانش‌آموزان عادی و تیزهوش

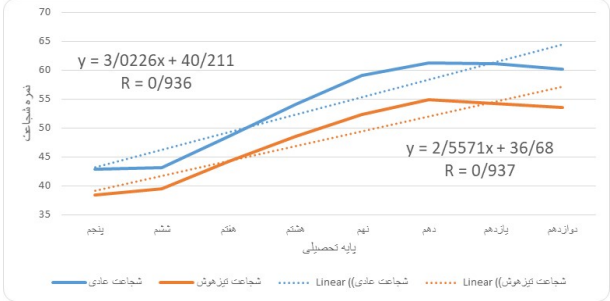

خط روند تحول نمره‌های شجاعت در دانش‌آموزان عادی و تیزهوش

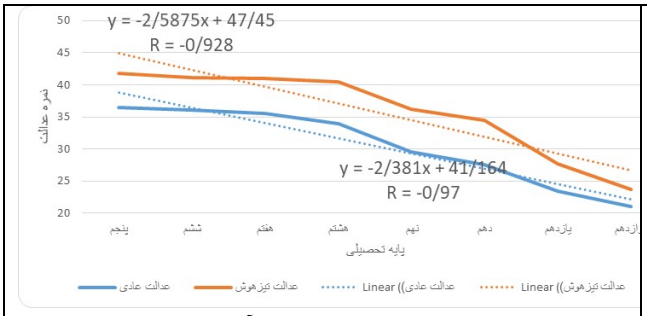

خط روند تحول نمره‌های عدالت در دانش‌آموزان عادی و تیزهوش

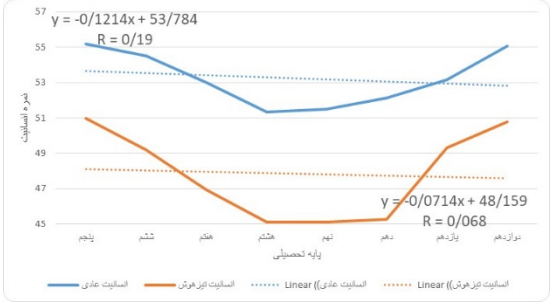

خط روند تحول نمره‌های انسانیت در دانش‌آموزان عادی و تیزهوش

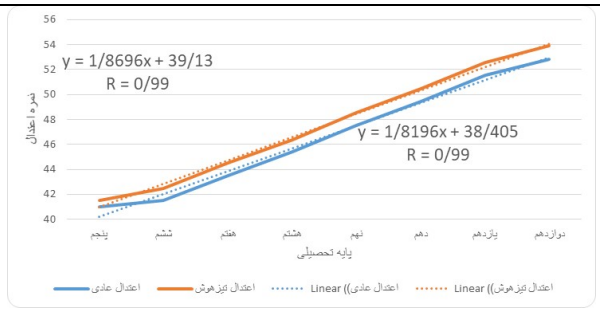

خط روند تحول نمره‌های اعتدال در دانش‌آموزان عادی و تیزهوش

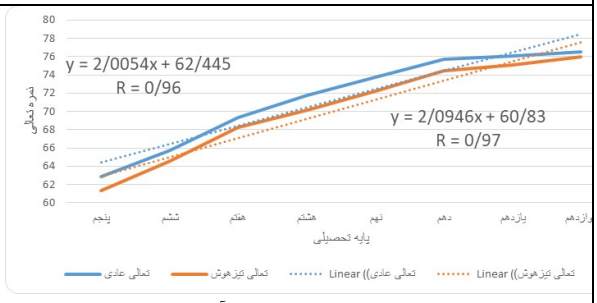

خط روند تحول نمره‌های تعالی در دانش‌آموزان عادی و تیزهوش

نمودار ۲ خط روند تحول نمره‌های فضیلت در دانش‌آموزان عادی و تیزهوش براساس پایه تحصیلی

جدول ۴ همگنی پاسخ‌ها براساس پایه تحصیلی

	پایه تحصیلی فرزند	تعداد	زیرگروه					
			۱	۲	۳	۴	۵	۶
آزمون توکی	پنجم	۴۰	۳۱۱,۶					
	ششم	۴۰		۳۱۸,۲۳				
	هفتم	۴۰		۳۱۸,۸۵				
	هشتم	۴۰			۳۳۱,۷۵			
	نهم	۴۰			۳۲۹,۵	۳۲۹,۵		
	دهم	۴۰			۳۲۹,۲	۳۲۹,۲		
	یازدهم	۴۰				۳۲۷,۳۸		
	دوازدهم	۴۰					۳۲۹,۰۸	
	سطح معنی داری		۰,۱۳۱	۰,۱۷۵	۰,۳۱۴	۰,۴۳۱	۰,۲۲۳	
دانکن	پنجم	۴۰	۳۱۱,۶					
	ششم	۴۰		۳۱۸,۲۳				
	هفتم	۴۰		۳۱۸,۸۵				
	هشتم	۴۰			۳۳۱,۷۵			
	نهم	۴۰				۳۲۹,۵		
	دهم	۴۰				۳۲۹,۲		
	یازدهم	۴۰					۳۲۷,۳۸	
	دوازدهم	۴۰						۳۲۹,۰۸
	سطح معنی‌داری		۱	۰,۰۹۳	۰,۳۸۳	۰,۱۶۴	۱	۱

جدول ۴ همگنی پاسخ‌ها براساس پایه تحصیلی را نشان می‌دهد. همان‌طور که دیده می‌شود، براساس آزمون توکی پاسخ‌های پایه پنجم در یک گروه و پایه‌های ششم، هفتم در گروه دیگر و همچنین پایه-های هشتم، نهم و دهم در گروهی جدا و پایه‌های نهم، دهم و یازدهم در گروه جدا دیگری و بالاخره پایه دوازدهم در آخرین گروه قرار می‌گیرند.

براساس نتایج آزمون دانکن، پاسخ‌های پایه پنجم در یک گروه و پایه‌های ششم و هفتم در گروه دیگر و همچنین پایه هشتم در گروهی جدا و پایه‌های نهم و دهم در گروه جدا دیگری و پایه یازدهم در یک گروه و درنهایت پایه دوازدهم هم در یک گروه جدا قرار می‌گیرند.

نتایج این دو آزمون سیر منطقی در تحول پاسخ‌ها براساس پایه تحصیلی را نشان می‌دهد به‌این‌صورت که پایه‌های نزدیک به هم در گروه‌های همگن قرار گرفته‌اند و هیچ دو پایه‌ای دور از هم در یک گروه قرار نگرفته‌اند.

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج این پژوهش نشان داد که سیر تحول توانمندی‌منشی در هر دو گروه دانش‌آموزان تیزهوش و عادی یکسان است. بررسی روند تغییرات نمره‌های توانمندی‌منشی نسبت به پایه تحصیلی نشان داد که سیر تحول توانمندی‌منشی در هر دو گروه صعودی است و تفاوتی بین سیر تحول آنها وجود ندارد. بررسی‌ها نشان داد که روند تحول توانمندی‌های منشی و فضیلت خرد و دانش، شجاعت، تعالی و اعتدال افزایشی و معنی‌دار است. روند فضیلت عدالت کاهشی و معنی‌دار است، اما روند فضیلت انسانیت معنی‌دار نیست. همچنین تأثیر مقطع تحصیلی در دو گروه دانش‌آموزان تیزهوش و عادی معنی‌دار بود ($p=۰/۰۰۱$)؛ یعنی در هر دو گروه با افزایش پایه تحصیلی، توانمندی‌منشی هم افزایش پیدا کرد. همچنین تأثیر نوع مدرسه هم معنی‌دار بود ($p=۰/۰۰۱$)؛ یعنی توانمندی‌منشی در دو گروه دانش‌آموزان عادی و تیزهوش تفاوت معنی‌داری دارد.

نتایج پژوهش حاضر با پژوهش‌های محمدی (۱۴۰۰) مبنی بر سیر صعودی هوش هیجانی در دانش‌آموزان و سجادی‌نژاد و اکبری چرمهینی (۱۴۰۱) مبنی بر سیر صعودی هوش معنوی، هوش هیجانی و هوش شناختی در گذر زمان، همسو است. اما با پژوهش حجتی و برادران مبنی بر تفاوت ابعاد سرشت در نوجوانان تیزهوش و عادی و با پژوهش براون، بلانچارد و مک گراس[۲۴] (۲۰۲۰) مبنی بر اینکه نوجوانان با سن بالاتر نمره‌های پایین‌تری از نوجوانان کم‌سن و سال‌تر در بسیاری از توانمندی‌ها کسب کرده‌اند، ناهمسو بود.

در تبیین سیر تحول توانمندی‌منشی در نوجوانان تیزهوش و عادی می‌توان گفت در مبانی نظری در باب تحول توانمندی‌منشی، دو دیدگاه وجود دارد. بعضی دیدگاه‌ها ازجمله سلیگمن و پیترسون (۲۰۰۴) معتقدند که افزایش توانمندی‌منشی با افزایش سن در ارتباط است و دیدگاه دیگر مثل دیدگاه براون، بلانچارد و مک گراس (۲۰۲۰) معتقدند تحول توانمندی‌منشی در نوجوانان نزولی است. در نقد این پژوهش می‌توان گفت فرهنگ، عامل تأثیرگذار اصلی بر توانمندی‌های انسانی، تحول و نحوه بروز آنها و عملکرد بین آدمی است که می‌تواند نقش مهمی در افزایش توانمندی داشته باشد. دلیل سیر افزایشی فضیلت خرد و دانش در دانش‌آموزان را می‌توان با دیدگاه استرنبرگ (۲۰۰۳) که «مدل آنالوگ هوش سیال» نام گذاشته است، تبیین کرد. براساس این مدل، فرایندهای خرد با فرایندهای هوش سیال مشابه هستند. خرد از دوران کودکی تا اوایل بزرگسالی رو به افزایش است. سپس برای چند سال در بزرگسالی به‌نسبت ثابت می‌ماند و درنهایت در سنین پیری کاهش پیدا می‌کند. سیر افزایشی فضیلت تعالی و اعتدال با تغییرات عصب روان‌شناختی و شناختی که

در نوجوانان اتفاق می‌افتد، در ارتباط است. در زمینه عصب روان‌شناختی تغییرات در مغز، در نوجوانی به توانایی استدلال پیچیده و انتزاعی ازقبیل مضامین معنوی و مذهبی کمک می‌کند. همچنین می‌توان گفت که معنویت فرایند رشدیافتگی است که در مسیر زندگی اتفاق می‌افتد. همچنین شاید یکی از دلایل عدم تحول انسانیت در دو گروه این است که آموزشی درخصوص این فضیلت در مدارس و محتوای آموزشی آنها وجود ندارد.

در تبیین افزایش توانمندی‌منشی با بالارفتن پایه تحصیلی می‌توان گفت اگرچه در طول پایه‌های تحصیلی پنجم تا دوازدهم، توانمندی‌منشی دانش-آموزان روند صعودی و افزایشی دارد ولی شیب این افزایش، روند ثابت و یکسانی ندارد به‌طوری‌که تا پایه هشتم شیب افزایش نمره توانمندی شدید است، اما پس از آن آهنگ رشد هموارتر می‌شود. بسیاری از مؤلفه‌ها و شاخص‌های توانمندی‌منشی مانند خرد و دانش با افزایش سن خودبه‌خود افزایش می‌یابد و همین امر روند تحولی توانمندی نسبت به سن یا پایه تحصیلی را توجیه می‌کند، اما شیب تحولات روند ثابت و یکسانی ندارد به‌طوری‌که بسیاری از این مؤلفه‌ها مانند شجاعت تا سنین حدود ۱۴ تا ۱۵ سالگی روند افزایشی شدیدی دارد ولی پس از آن آهنگ رشد کمتری دارد ولی درمجموع رشد عقلی با رشد تقویمی نسبت مستقیم دارند و این موضوع در تمام افراد جامعه دیده می‌شود البته آهنگ این رشد در برخی از مؤلفه‌ها مانند خرد و دانش در افراد با هوشِ بالاتر کمی متفاوت‌تر از افراد با هوشِ عادی است.

در تبیین تفاوت‌نداشتن سیر تحول توانمندی‌منشی می‌توان گفت که آموزش در مدارس تیزهوش و عادی، تفاوتی با یکدیگر ندارند و محتوای آموزش در زمینه فضیلت‌ها ازجمله عدالت، تعالی، اعتدال، انسانیت، شجاعت و خرد و دانش یکسان است. همچنین منابع آموزشی در مدارس تیزهوشان و مدارس عادی یکسان است و تنها تفاوتی که این مدارس دارند، در میزان حجم تکالیف درسی، شیوه-های آموزشی و تدریس متفاوت است. درنتیجه این موضوع باعث می‌شود که روند تحول فضیلت‌ها در دو نوع مدرسه تیزهوشان و عادی یکسان باشد. در تبیین دیگر می‌توان گفت توانمندی‌منشی و ۶ فضیلت در مدارس به‌صورت مستقیم آموزش داده نمی‌شوند و نوجوانان این فضیلت‌ها را در اجتماع، در محیط خانواده و از راه الگوسازی فرا می‌گیرند.

در تبیین تفاوت توانمندی‌منشی در نوجوانان تیزهوش و عادی می‌توان گفت که مدارس ویژه دانش‌آموزان تیزهوش شرایط پذیرش خاص و محیط آموزشی متفاوتی نسبت به سایر مدارس دارند که این عوامل می‌توانند بین ویژگی‌های روانی دو گروه تفاوت ایجاد کنند. همچنین تفاوت در توانمندی‌منشی دانش‌آموزان تیزهوش و عادی می‌تواند به دلیل تفاوت سطح علمی و فرهنگی این دانش‌آموزان باشد. در مدارس تیزهوشان پذیرش با حساسیت انجام می‌شود و دانش‌آموزان از نظر ضریب هوشی و سطح علمی در یک سطح قرار دارند. این در حالی است که در مدارس دولتی، دانش‌آموزان با هر سطح علمی در کنار هم قرار می‌گیرند. این موضوع کار را هم برای معلم و هم برای دانش‌آموز سخت می‌کند، زیرا سرعت یادگیری و انتظارهای دانش‌آموزان با هم تفاوت بسیاری دارد. در تبیین دیگر می‌توان گفت شاید دانش‌آموزان تیزهوش نسبت به تجربه‌های بیرونی و درونی پیرامون خود کنجکاوتر هستند و از نظریه‌های جدید ارزش‌های غیرمتعارف لذت بیشتری می‌برند. به عبارتی آنها مواجهه با پدیده‌های جدید و متنوع را به موارد عادی و متعارف ترجیح می‌دهند و از طرف دیگر به نظر می‌رسد که آنها کنجکاوی‌های روشن‌فکرانه بیشتری دارند و از چالش با معماها لذت بیشتری می‌برند. به‌همین دلیل نمره‌های خرد و دانش در این دانش‌آموزان بالاتر است. در زمینه بالابودن نمره‌های انسانیت دانش‌آموزان عادی نسبت به دانش‌آموزان

تیزهوش می‌توان گفت در اصل دانش‌آموزان عادی نسبت به دانش‌آموزان تیزهوش از هوش هیجانی بالاتری برخوردارند. افراد با هوش هیجانی بالا مهارت بیشتری در درک احساسات دیگران و پاسخگویی به آنها همراه با همدلی و شفقت دارند. این افراد می‌توانند که به‌راحتی با دیگران دوست شوند. آنها شرکای بهتر، همکاران بهتر و رهبران بهتری به شمار می‌آیند. در زمینه تفاوت‌نداشتن نمره‌های تعالی و اعتدال می توان گفت که یکی از دلایل احتمالی این موضوع می‌تواند ساختار از پیش تعیین‌شده مدارس که به‌وسیله آموزش‌وپرورش تهیه شده است و هم در مدارس عادی و هم تیزهوشان استفاده می‌شود، باشد؛ یعنی اینکه ساختار کلی مدارس و شیوه کلی اداره و آموزش کلاسی در زمینه معنویت و تعالی در مدارس عادی و تیزهوشان تفاوت معنی‌دار و محسوسی با هم ندارد و همین موضوع باعث می‌شود که دانش‌آموزان تیزهوش و عادی از نظر میزان تعالی و اعتدال تفاوت معنی‌داری نسبت به هم نداشته باشند. در تبیین بالابودن نمره‌های عدالت در دانش آموزان تیزهوش می‌توان گفت که دانش‌آموزان تیزهوش به دلیل اینکه ادراک قوی و سرعت بالایی در کسب اطلاعات دارند و مطالب را به‌خوبی تحلیل و بررسی می‌کنند، در مؤلفه عدالت نمره بالاتری کسب خواهند کرد.

از جمله محدودیت‌های این پژوهش توجه‌نکردن به جنسیت نوجوانان و نیز بررسی توانمندی‌منشی در فرهنگ‌ها و شهرهای مختلف است. بنابراین با توجه به ضدونقیض‌بودن پژوهش‌ها در زمینه تحول توانمندی‌منشی در نوجوانان پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های بیشتری در این زمینه در شهرهای مختلف انجام شود. همچنین به مقایسه سیر تحول توانمندی‌منشی در دختران و پسران پرداخته شود و سیر تحول در کودکان نیز بررسی شود. با توجه به اینکه پرسشنامه توانمندی‌منشی به‌وسیله پارک و پیترسون (۲۰۰۶) برای نوجوان طراحی شده است، درنهایت پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آینده تدبیری برای طراحی ابزار برای سنجش توانمندی‌منشی برای کودکان اندیشیده شود.

پی‌نوشت‌ها

1. Ford
2. Gomez et al.
3. Qutra et al.
4. Hall & Kelly
5. García-Moya
6. Character strengths
7. Virtues
8. Crossan, Mazutis & Seijts
9. Character
10. Park, Barton & Pillay
11. Values in Action (VIA)
12. Wisdom and knowledge
13. Courage
14. Humanity
15. Justice
16. Temperance
17. Transcendence
18. Çalışkan & Tan
19. Tsai
20. Brown, Blanchard, and McGrath
21. Donaldson
22. Duan
23. The Values in Action Inventory of Strengths for Youth
24. Brown, Blanchard, and McGrath

منابع

Ahmed M, Abdulla A, Zainab M. (2023). Self-efficacy in gifted and non-gifted students: A multilevel meta-analysis, Personality and Individual Differences, 210: 112244, {https://doi.org/10.1016/j.paid.2023.112244}.

Bigony C, Cowley A, Carreiro A, & Florez S. (2019). Character Strengths Are Superpowers: Using Positive Psychology to Help Children Realize Their Potential. Master of Applied Positive Psychology, Service Learning Projects, 25: 5-11.

Çalışkan K, Tan S. (2023). Effects of Homogeneous Grouping on Gifted Students: A Systematic Literature Review. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi: 1-17. https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.1117630.

analysis of parental descriptions. Journal of Happiness Studies, 7(3): 323-341. DOI.org/10.1007/s10902-005-3648-6.

Park N, Peterson C. (2009). Character strengths: Research and practice, Journal of College and Character, 10(4): 1-10. DOI.org/10.2202/1940-1639.1042.

Park, N., Barton, M. & Pillay, J. (2017). Strengths of character and virtues: What we know and what we still want to learn. In M. Warren and D. Stewart (Eds.), Scientific Advances in Positive Psychology, 3(12), 73-101.). DOI:10.5040/9798216011880.ch-004.

Rashid T, Anjum A, Lennox C, Quinlan D, Niemiec R. M, Mayerson D, Kazemi F. (2015). Assessment of Character Strengths in Children and Adolescents. Research, Applications, and Interventions for Children and Adolescents. DOI:10.1007/978-94-007-6398-2_6

Riasi H. R, Moghrab M, Salehi Abarghoui M, Hassanzadeh Taheri E, Hassanzadeh Taheri M. (2012). A comparative study of depression in normal and gifted students in Birjand City during 2008-2009 school year. Modern Care Journal, 9(2 (34)), 95-103. SID. https://sid.ir/paper/206065/en

Sajadinezhad M, Akbari Chermahini, S. (2022). Investigating and comparing the development of cognitive intelligence ،emotional intelligence and spiritual intelligence from adolescence to adulthood. Journal of Psychology, 1(26): 45-55.

Shabani Z, Ghanbari Panah M, Abolghasemi M. Comparison of Meta cognitive Beliefs, Mind Control Strategies and Documentary Styles in Outstanding and Normal Students. JOEC. 2021; 21 (3): 7URL: http://joec.ir/article-1-1341-fa.html

Sharma n.d. (2023). Stages of Development of Psychology of People at Different Ages from Infancy to Old Age. Available online: https://www.psychologydiscussion.net/psychology/stages-ofevelopment-of-psychology-of-people-at-different-ages- from-infancy-to-old-age/732.

Shirkhani K, Elahi T, Kazemi M. (2015). Comparison of Normal and Gifted Students' Social Skills and Its Relation with Problem Solving Skills and Perceived Parenting, 15 (3): 77-88 URL: http://joec.ir/article-1-66-fa.html.

Casino-García A.M, Llopis-Bueno M.J, Llinares-Insa L.I. (2021). Emotional Intelligence Profiles and Self-esteem/Self-concept: An Analysis of Relationships in Gifted Students. Int. J. Environ. Res. Public Health, 18: 1006. DOI: 10.3390/ijerph18031006.

Crossan M, Mazutis D, Seijts G. (2013). In Search of Virtue: The Role of Virtues, Values and Character Strengths in Ethical Decision Making. Journal of Business Ethics, 113(4): 567–581. doi.org/10.1007/s10551-013-1680-8.

Donaldson A. E, Gordon M. S, Melvin G. A, Barton D. A, Fitzgerald P. B. (2014). Addressing the needs of adolescents with treatment resistant depressive disorders: A systematic review of rTMS. Brain Stimulation, 7(1): 7–12. DOI: 10.1016/j.brs.2013.09.012.

Duan W. (2016). The benefits of personal strengths in mental health of stressed students: A longitudinal investigation. Qual. Life Res., 25(11): 2879- 2888. DOI: 10.1007/s11136-016-1320-8.

Godor B. (2021). Exploring potential differential relationships between social anxiety and emotional eating amongst normative vs. academically gifted students, Journal of the World Council for Gifted and Talented Children, 35(2). **DOI:** 10.1080/15332276.2021.1880302.

Hojjati M.H, Baradaran M. (2023). Comparison of temperament and character dimensions, cognitive regulation of emotion and perceived parenting style in gifted and normal teenagers, Journal of Educational Psychology Skills, 3(14): 11-23.

Jonaabadi, H. and Sarhadi, M. (2014). Emotional Insight and Attachment Styles. *Psychology of Exceptional Individuals*, *4*(16): 159-170.

Khosrojerdi Z, Heidari M, Ghanbari S, Pakdaman S. (2020). The Psychometric Characteristics of Values in Action Inventory of Strengths for Youth. *Applied Psychology*, *14*(3), 243-223. doi: 10.52547/apsy.2021.216210.0.

Mohammadi A. (2011). Studying the Developmental Course of Emotional Intelligence in Children 8 to 12 Years Old, Psychological and Educational Sciences Studies, 23:141-147.

Narimani M, Eyni M, Dehghan H, Gholamzad H, Safarinia M. (2013). A comparison of the big five personality traits and selfefficacy of gifted and normal students. *Journal of School Psychology*, *2*(3), 164-180. doi: d-2-3-92-7-9

Nasirian S, Iravani M. (2016). Investigating the problems of gifted students in gifted schools from the perspective of students and parents, Quarterly Journal of Psychological Studies and Educational Sciences, 2(1): 27-1.

Park N, & Peterson C. (2006). Character strengths and happiness among young children: Content